

יום עיון למגדלי בקר לבשר בבעיות ההזנה בקיץ

ביום 29.2.56 התקיים בחדרה יום עיון למגדלי בקר בשר בבעיות תכנון הזנת קיץ. נוכחו 35 איש מ-26 משקים ומהמחלקה לבקר. בפגישה סיפרו חברים ממשק בית קשת, מצובה ונחשון מנסיונם; מזכיר ארגון עובדי הפלחה התעכב על אפשרויות הזנת בקר בשר בשדות הפלחה. כמו כן דיברו בשאלת הזנת קיץ מנהל המחלקה לבקר ומנהל המדור למקנה לבשר. השיחות היו קצרות ומרוכזות, ומטרתן העיקרית של יום העיון היתה: לאפשר למגדלי בקר בשר לשמוע על נסיונם של חברים אחרים וללמוד מהצלחותיהם במידה האפשרית. השתתפותו של ב"כ ארגון עובדי הפלחה עזרה בבירור תכניות משותפות לשם ניצול השלפים השונים וגידול מרעה עונתי בקיץ. להלן סיכום דברי החברים:

עונת המרעה הקיצי במשקים בעלי המרעה הטבעי החורפי נמשכת כרגיל כ-200 יום וחלק ניכר של הרעיה הוא בשלפים שונים כגון שלפי השחת, דגני חורף וקיץ. שלפי השחת הם בעלי ערך תזונתי גבוה, ולדברי הבוקרים מוסיף הבקר בתקופה זו יפה במשקל. אולם בענין ניצול שלפי זה קיימים חילוקי דעות בין היוגבים והבוקרים, בענין קצב הפיכתו בעיקר. מתברר שבדרך כלל תלוי טיב שלפי השחת בגילו, ומבחינה זו רצוי להקדים ולרעות בו. היות ודבר זה עולה בקנה

אחד עם דרישת היוגבים רצוי לרעות בשלפי השחת באופן מרוכז ולצמצם את מספר ימי הרעיה למינימום. מהנסיון אשר נרכש על ידי הבוקרים מתברר שבדרך כלל נמשכת הרעיה בשלפי השחת לא למעלה מ-30 יום.

באיזורים מסוימים מופיע שלפי השחת כש-עדיין המרעה הטבעי שופע, ומדברי הבוקרים מתקבל שכדאי לנצל קודם את שלפי השחת ול-השאיר את המרעה הטבעי לרעיית קמל.

שלפי הדגנים, כגון שלפי שעורה, חיטה, תירס וסורגום הם עניים בחלבון וקיימת לכן בעונה זו בעיית איזון המנה על ידי תוספת מזון עשיר בחלבון. לאור הדברים אשר הושמעו נראה שתורם ספת עשב סודני בראשית הקיץ ר-1/2 עד 1 ק"ג כוספה בסופו מבטיחים עליה רצופה במשקל בגבולות של 200—300 גרם ליום. בעיית התוספת למרעה השלפים נידונה גם מבחינה כלכלית לאור ההכרח לבסס את הזנת בקר הבשר בצורה הזולה ביותר. מניתוח שלבי הגדילה והתפתחות השורי תוך מגמה להביאו למשקל של 400 ק"ג בגיל שנתיים, מתברר שאם הבקר יעמוד במשקלו או יוסיף 200 גרם ליום בלבד בעונת שלפי הקיץ יגיע בכל זאת למשקל של 400 ק"ג בגיל של שנתיים. להלן הנתונים השונים לתקופת גדילה של 730 ימים.

התפתחות השורי מהלידה עד למשקל של 400 ק"ג בגיל של שנתיים.
(בהנחה שגולד בעונת ראשית הקיץ)

משקל גיל בראשית (ימים) התקופה בק"ג	צורת ההזנה	אורך התקופה ממוצעת בימים	תוספת תוספת כללית בתקופה התקופה	משקל בסוף בק"ג
לידה 40	הזנה בדיר	180	600	108
180	מרעה טבעי	110	600	66
290	מרעה שלפים שחת	30	600	18
320	שלפי דגן חורף + עשב סודני 1 1/2 שעות	60	300	18
380	שלפי דגן חורף + 1 ק"ג כוספה	60	300	18
440	הזנה בבית — תחמיץ קש שחת	100	100	10
540	מרעה (טבעי) ירוק	110	800	88
650	שלפי שחת	30	600	18
680	שלפי דגן חורף + עשב סודני 2 1/2 ק"ג מ"מ	60	1000	60

יעילה. פתיחות ערכו של התירס בהשוואה לעשב הסודני טבועה כנראה בדלותו בחלבון.

חידוש חשוב ומעודד היה בעצם השתתפותו של הח' גבי מזכיר ארגון עובדי הפלחה גברה ההכרה שיש צורך בשיתוף פעולה הדוק בין שני הענפים האלה. בעזרתו הפעילה של ארגון עובדי הפלחה אפשר יהיה להתגבר על ניגודים רבים בין היוגבים והבוקרים ולמצוא מקורות של מזונות זולים נוספים ואף לנסות גידולים חדשים לשם הספקת החלבון בעונת הקיץ לעדר הבשר.

הח' גבי העלה בדוגמאות שונות אפשרות רעיה בשטחי תחמיץ תרפי, בשטחי סלק הסוכר לאחר האסיף, רעיה בעקבות פרות החלב במרעה זרוע וכדומה. מדבריו מתברר שאין ליוגבים כל תחליף לעשב סודני, אשר לדעתם הוא העשב הטוב ביותר למטרה זו. לדעתו יש להקפיד על רעיה מחזורית אף אם זה יצריך את השימוש בגדר חשמלית; על ידי טיפול חקלאי טוב אפשר לקבל יכולים יפים וזולים יחסית במשך כל הקיץ. הח' גבי מסר עוד על הרחבת שטחי הסורגום היכולים לתת מרעה טוב ובשפע; הצעתו היא לנצל את הסורגום בשלוש צורות: רעיה קציר לקש וגם להחמצה.

בדברי סיכום ציין אוריאל לוי את החשיבות של שמירה על עקרונות ההזנה הזולה. לדעתו תיעל תוספת קטנה של מזון מרוכז את ניצול השלפים, כי הבקר אינו מסוגל לשאת בעומס מוגבר של מזונות בלתי נעכלים כגון אלה הנאספים בשלפים. על היוגבים לבוא לעזרת הבוקרים ולהקל עליהם את ניצול כל השלפים.

בסיכום הדברים אפשר לציין שהנסיון במשקים הוכיח שוב שהשלפים בתוספת קטנה של עשב סודני או מזון מרוכז יכולים להבטיח קיום הבהמה או אף תוספת קטנה במשקל בעונת הקיץ ולהביאה למשקל של 400 ק"ג בגיל של שנתיים בערך; שיטה זו בהזנה היא זולה ולפיה יש לתכנן את הונת עדר הבשר בעונת הקיץ.

סוכס ע"י מ. פפר

בגיל 740 יום משקל השור בהזנה כנ"ל יהיה לפחות 444 ק"ג.

ברור מהטבלה הנ"ל שקיימת אפשרות להגיע למשקל של 400 ק"ג בגיל שנתיים גם בתוספות מזון חלבוניות מצומצמות מאד, כגון $\frac{1}{2}$ ק"ג כוס-פה או רעיה של שעה אחת בעשב סודני; ובהתאם לדבריו של מנהל המחלקה לבקר יש להשתדל קודם כל לקיים את הבקר על המרעה, ורק כש-המרעה דל ביותר להוסיף מזון.

בתקופת הקיץ עיקר מטרתו של מגדל בקר בשר צריכה להיות שמירת הבקר בפני דלדול, כלומר — שמירה על המשקל הקיים או להסתפק בתוספת מינימלית בלבד של 100—200 גרם ליום.

מהנסיון אשר נרכש במשקים הוברר ללא כל ספק שבקר היורד במשקלו באופן רציני בעור בת הקיץ רגיש יותר לפגעי האקלים ולמחלות מאשר בקר שהוא במצב גופני תקין. תשומת לב מיוחדת יש להקדיש לפרה ההרה שלא תדולדל בקיץ לפני ההמלטה ולא תספיק משום כך להביא עד לעונת ההרבעה, וכתוצאה מכך, או שתא-חר להתעבר או שלא תתעבר כלל.

לציון שיטות ניצול שלפי תבואות הקיץ ראוי להביא כאן דברי החבר ממצובה: „הנסיון שלי מראה שעגל בריא הרועה בחודשי הקיץ 10—12 שעות בשלפים ונוסף על זה 1—2 שעות במרעה זרוע מוסיף למשקלו 5—6 ק"ג בחודש. העדר מתרגל לאסוף כמויות גדולות של מזון יבש ומצל טוב את השלף”.

בדברי כל החברים צוינה החשיבות של הספקת מים סדירה, צל למנוחת הצהריים ותוספת מינרלים כגון מלח, קמח עצמות או אבני לקיקה ותערובות מינרלים המשווקים כיום בארץ.

בדרך כלל מתקבל הרושם מדברי המשתתפים בכינוס זה שהעקרון של ביסוס ייצור הבשר על ניצול מזונות זולים נשמר על ידי המשקים והוכר כיסוד לרנטביליותו של הענף. מדברי הח' מקיבוץ נחשון הוברר ללא ספק שתוספת ירק שלחין בצורת רעיה בתירס היתה יקרה מאד וגם לא